

Üniversite ve hayat

Geçen hafta İstanbul'da toplanan ve farklı ülke ve disiplinlerden gelen bilim adamları 21. yüzyıl üniversitesinin temel sorunsallarını tartıştı. Toplantı, Sabancı Üniversitesi tarafından düzenlenmiş ve bu üniversitenin kuruluş çalışmalarına katılmış bir bilim adamı olan Fred Emery'nin anısına adanmıştı.

Toplantının sonunda ortaya çıkan temel belirleyici olguları birkaç madde halinde sıralamak mümkündür. a) Yeni bir üniversite

dünyası mutlaka katılımcı olmalı, öğrencinin etkinliğini, düşünce üretim yöntem ve ortamının etkileşimli yapısını öne çıkarmalıdır. b) Üniversiter disiplinler yalnızca belli bir alanda uzmanlaşmayı değil disiplinler arası iletişim ve etkileşimi göz önünde bulundurmalı, bilimsel düşünceyi açık uçlu, kendi kendisini sürdüren sistemler kurmanın bir yolu olarak görmelidir. c) Düşünce üretimi esnek bir edim olarak görülmeli, yaratıcılık yalnızca kendisini besleyen değil

kendi dışındaki oluşumları da tahrik eden bir süreç diye algılanmalıdır. d) Düşünce ve teknoloji üretimi bilimsel alanlar arasındaki geçişliliğin ve akışkanlığın artmasıyla birlikte demokratik bir süreç olarak görülmeli, üniversitenin yapısı bu bağlamı toplumsallaştıracak bir nitelik taşımalıdır.

Bu üniversite tanımının ardında yatan düşünceyi içinde yaşanan dünyanın arayışlarından bağımsız düşünmenin güçlüğü bellidir. Günümüz dünyasının çokkültürlüğe, çoğulculuğa, özgürlükçülüğe, katılımcılığa dayalı 'ütopyası', bunları içerecek bir demokrasi tanımıyla bütünleşerek üniversite tasarımının da ana aksını oluşturmuştur. Bu üniversiteyi oluşturmanın karşısındaki büyük engel de tıpkı aynı anlama gelen bir demokrasiyi kurmanın karşısındaki engeldir: Mevcut sistemlerin katılığı ve dışlayıcılığı...

Böyle bir üniversite anlayışının oluşturulmasında etkin olan çok önemli bir düşünce uzmanlık kavramıyla yaşanan sorunlu ilişkidir. Örneğin teknoloji gibi hayatla iç içe olması gereken düzlemler bile bugün ondan kopmuştur. Her alan kendi içine dönmüş ve katılaşmıştır. Sistemler 'kendinde sonlu' olmaya

başlamıştır.

Bu durumdan yola çıkarak dünya bir kez daha ortaçağın bütün disiplinleri birbiri içinde eriten anlayışını ve farklı alanları birbirine bağlayabilecek yaratıcı Rönesans insanını yetiştirmeye çalışmaktadır. Hayat - üniversite eklemlenmesi bu sürecin kurucu olanağı diye gösterilmektedir. Fakat, ilk bakışta çok çekici görünen bu yaklaşımda dikkat edilmesi gereken bir nokta vardır: Hayat - üniversite eklemlenmesi denirken üniversiteler bugünkü sonuca farklı bir yoldan tekrar varabilirler. Çünkü, üniversitenin o 'efsanevi' dönemlerindeki etkinliğinin altında yatan ana dürtü bilimin ve düşüncenin bir 'şey' için değil salt onu üretmenin soyut tutkusu için üretilmesiydi. 'Hayat', bilimi teknolojiye taşıyarak araçsallaştırmıştır. Uzmanlık araçsallaştırmanın temel kavramıdır. Bu durumda yapılması gereken üniversiter eğitimin meslek anlayışından kurtarılması, mesleğin bir zanaat olmaktan çıkarılması, 'teorinin' iktidarının iadesi ve her türlü ön - belirlenmiş amaçtan uzak düşünce üretme özgürlüğünün üniversiteye yeniden tanınmasıdır.

e - mail: kahraman@sabanciuniv.edu.tr

**HASAN BÜLENT
KAHRAMAN**